

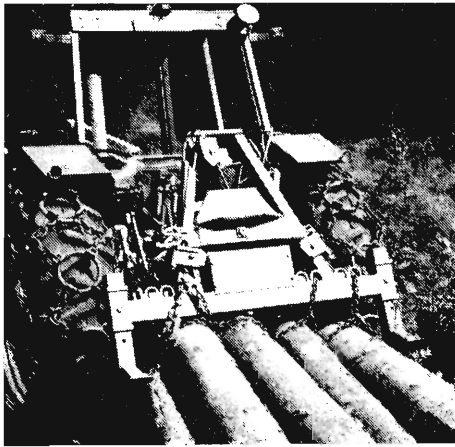
SKOVEN

4

APRIL 1981

MÅNEDSSKRIFT UDGIVET AF DANSK SKOVFORENING

Kædesave, skovspil,
sikkerhedsudstyr, reservedele.
IMPORT . SALG . SERVICE

SANDVIK traktorspil med eller
uden radiomanøvrering. Det mest
udbredte og afprøvede
på det danske marked.

Leveres gerne gennem den
sædvanlige maskinleverandør.

Det anvendte radioudstyr er af fabrikat
GORM NIROS, der som det eneste fa-
brikat anvender den af Post- og Tele-
grafvæsenet til skovbrug tildelte fre-
kvens. Dette giver fuld sikkerhed for,
at intet fremmed signal kan starte spil-
let.

Importør

Fa. R. KEJLSTRUP

7362 Hampen . Tlf. 05 . 77 51 16

**Alle arter
skovplanter**

i **prima kvalitet**

Forlang venligst tilbud!

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og
-planter.

Geisler-Nielsens Planteskole I/S
8723 Løsning - Tlf. 05 - 65 12 11

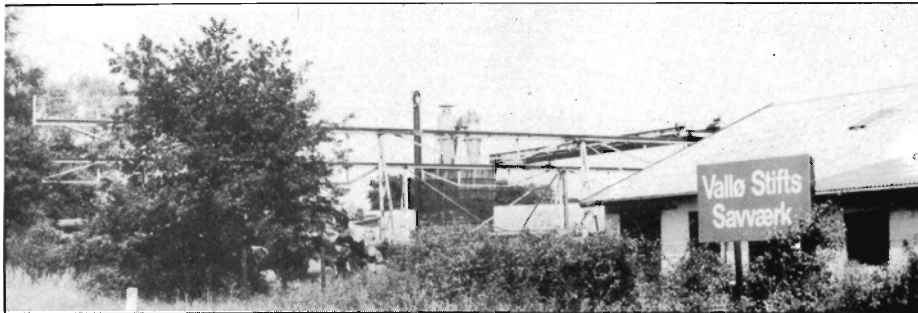

**Paludans
Planteskole A/S**

Klarskov - 4760 Vordingborg
Telefon (03) 78 20 09

Skovplanter, Læ-, Hæk- og
Hegnsplanter

Tilsluttet Herkomstkontrollen med
skovfrø og -planter.

Beskyt planterne
mod vildt og mus

Beskyt bevoksningerne
mod rodfordærver

DIANA SKOVTJÆRE

4840 Nr. Alslev - Tlf. (03) 83 44 96

EGEDAL PLANTESKOLEMASKINER

Katalog tilsendes på forlangende

EGEDAL MASKINFABRIK

Egebjerg - 8700 Horsens

Telefon (05) 65 61 77

Vi er købere til bøg og ask samt lidt ege- og
elmekævlér

**HVALSØ NY SAVVÆRK OG
TØMMERHANDEL**

4330 Hvalsø

Tlf. (03) 40 81 36

Selekterende pileplanter

*har store opgaver i den danske botanik,
mange arealer i vore skove kan med programme-
rede sorter nytliggøres.*

Stiklinger og planter

pr. 200 stk. kr. 600,00

Nordisk Pileavl

Byageren 11 - 2850 Nærum

Telf. (02) 80 03 50

Grundlagt 1928.

Bogen om Pii, udgivet 1945, pr. stk. kr. 25,- + porto.

SKOVEN'S

annoncer kommer ud
til den største
forstlige læserkreds.

**FAXE LADEPLADS
SAVVÆRK**

E. Svendsen

4654 Faxe Ladeplads

Tlf. (03) 71 61 73

**Køb af
savværks-
tømmer**

Kontant betaling

Forstplanteskolen, Verninge

Planteskolen er tilsluttet »Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter«

Alle slags skovplanter tilbydes i prima kvalitet.

Forlang prisliste

Indehaver: **Ole van Tol**

Tlf. (09) 75 12 88

ASKETRÆ

SKOVHASTRUP TRÆINDUSTRI ApS

4330 HVALSØ . TLF. (03) 40 80 33

Køber af asketræ i store og små dimensioner. (Småkævler med diameter ned til 25 cm har altid interesse).

Kassetræ af nåletræ købes

ALDERSLYST SAVVÆRK OG
SILKEBORG EMBALLAGEFABRIK

v/ brødrene Møballe
8600 Silkeborg - Tlf. (06) 82 01 21

John Rolskov's Planteskole I/S

Sønder-Vissing, 8740 Brædstrup
Telefon (05) 75 40 53

SKOVPLANTER
i gode provenienser,
samt planter
til rekreative formål m.v.

Prisliste tilsendes efter ønske.

Skovplantekulturerne står under
Herkomstkontrollen
med skovfrø og -planter.

Siden 1896

Hjortsø Planteskole

Svebølle - Tlf. 03 - 49 30 20* og 03 - 49 30 40

Skov-, læ- og hækplanter. Forlang prisliste. Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

SKOV- OG LÆPLANTER

Prisliste sendes gerne.

Planteskolen er tilsluttet
Herkomstkontrollen
med skovfrø og planter.

Årestrup Planteskole

v/ K. Christensen
Årestrupvej 162
7470 Karup
Tlf. (06) 66 17 90

Kristtjørns- planter

kan leveres forår og efterår.
Planter med klump og lærred.

**CHR. PEDERSENS
PLANTESKOLE**

5400 Bogense - Tlf. (09) 81 13 60

Planter til skov og hegn

**PETER SCHIØTT's
PLANTESKOLE**

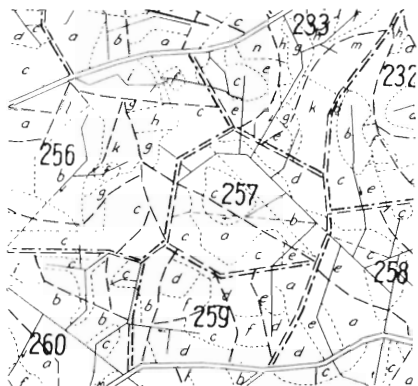
7361 Ejstrupholm -
Tlf. (05) 77 25 52

Tilsluttet Herkomstkontrollen med
skovfrø og -planter.

P. BORK INTERNATIONAL A/S

OREHOVED
4840 NR. ALSLEV

Tlf. (03) 84 62 65

Driftsplanlægning
 Nytegning og revision
 af skov- og godskort
 Opmåling af stående vedmasse
 Kalkulation af tilvækst og hugst
 DANSK SKOVFORENING
 (01) 24 42 66

Hvorfor skal det være IWABO flis- og savsmuldsfyr?

- fordi det har en forbrændingstemperatur på ca. 1100° C.
- fordi det er driftssikkert
- fordi det er billigt
- fordi det ikke bruger strøm
- fordi det kan tilsluttes alle kedler

Deres garanti er, at IWABO har været i drift i 22 år. IWABO er systemgodkendt.

Ring eller skriv og få yderligere uforpligtende oplysninger og brochurer.

BUSKEGÅRD SKOVmateriel

C. M. Nielsen - Buskevej 8 - 3751 Østermarie - (03) 97 04 34

Der er mange gode grunde til at have sin Skovbrandsforsikring i

**HAFNIA
 HAAND I HAAND**

Holmens Kanal 22
 1097 København K.
 Tlf. 01-131415

KULHUSE SAVVÆRK

HANS O. LINDBERG A/S
 KULHUSE - 3630 JÆGERSPRIS

BØG - POPPEL

I kævler købes til markedspris mod kontant afregning.

INDKØB: (01) 11 92 11
 SAVVÆRK: (02) 33 09 99

IMPORT - EKSPORT - LØNSKÆRING
 DANSK OG UDENLANDSK HÅRDTTRÆ

JAGT SØGES

Dansk Jagtudlejning er et formidlingsorgan for jagtudlejning i Danmark. Til seriøse og habile jægere søger vi skovjagter, større el. mindre, til videre formidling.
 Henvendelse:

DANSK JAGTUDLEJNING

Vinterbuen 49
 2750 Ballerup
 Tlf. (02) 66 14 71
 Tlf.-tid: Hverdag 17-19

Produktion:

Dansk tømmer:
 brædder og lægter

Købes:

Nåletræ
 til bygningstømmer.

I/S SKÆRBÆK SAVVÆRK

v/Chr. Dahl & Co. . 7400 Herning . Tlf. (07) 12 41 88

**Tænk venligt
på Deres
medarbejderes
sikkerhed og
velbefindende
i kulden ...**

Lad installere en REFLEKS OLIEOVN
eller REFLEKS OLIEKOMFUR
– vi har modeller, der passer til enhver
skurvogn.

Refleks

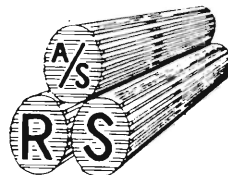
Lørup - 5750 Ringe - Tlf. (09) 67 12 68

Til alle skovejere!

Skovning, plantning
og klipping af grønt.
Det klarer:
Fyens Skoventreprise.

**Fyens
Skoventreprise**

v/ Henning Nielsen
Svendborgvej 339 . 5600 Fåborg
Tlf. (09) 24 21 38 - bedst aften.

RØDEKRO SAVVÆRK A/S

6230 RØDEKRO

Vi er købere til et årsforbrug af:

BØG	:	6.000 m ³
EG	:	6.000 m ³
ASK	:	3.000 m ³
AHORN	:	500 m ³

INDKØB telf. **04 - 66 29 55**
04 - 66 20 52 (aften)

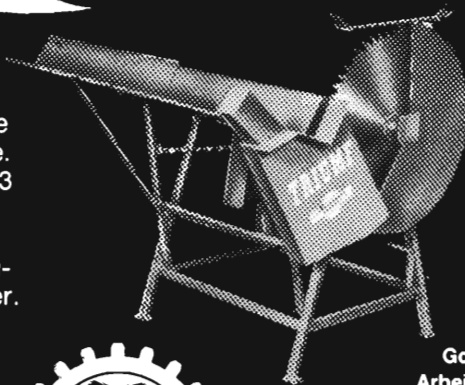
Vi er købere til spånpladetræ i 1, 2 og 3 m længde i diameterklasse
5-80 cm. Kontakt venligst for nærmere oplysninger.

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S
PINDSTRUP — 8550 RYOMGÅRD — 06 - 39 61 00

NYHED MED ENERGI

Den nye
Triumf-sav med
vippebord vil blive
epokegørende for alle
der skal save brænde.
Brændestykker på 2-3
m behandles let og
lynhurtigt af bare een
mand. Kan også mon-
teres med skruekløver.

Ring el. skriv ef-
ter brochurer.

Godkendt af
Arbejdstilsynet

JOHS. RANDLØVS
MASKINFABRIK A/S
(06) SKANDERBORG 5210 22

Sikkerhedsoveralls

Hedeselskabet leverer sikkerhedsoveralls af mærket »Kansas«. Materialet er 65% polyester og 35% bomuld med skæreindlæg af polypropylen (vægt 0.17 kg. pr. ben). Skæreindlægget er vandafvisende og føres i 13 størrelser i livvide fra str. 72 til str. 120.

-dansk fabrikat og markedets bedste

DET DANSKE HEDESELSKAB

Handelsvirksomheden
Postbox 110 . 8800 Viborg
Telefon (06) 62 61 11

*Hermed ønsker vi
vore kunder et godt nytår
med tak for godt
samarbejde i 1980*

**Er der
problemer
med**

OPRENSNING AF GRØFTER OG VANDLØB

kan vi tilbyde os med specialmaskine, der for at udføre arbejdet kun kræver lidt plads; den er også velegnet i blødt terræn.

Vi påtager os arbejde på Øerne og i Jylland.

Vi er blevet eneforhandlere af grøfterensemaskiner øst for Storebælt.

Nærmere oplysninger kan uden forbindelse indhentes hos

Brdr. Svanebjerg

Leestrup - 4733 Tappernøje
Tlf. (03) 82 53 77 & 82 54 25

Personalia:

Hofjægermester *I. Estrup*, Kongsdal, er pr. 1. april 1981 udnævnt til kurator for Vallø Stift.

Kgl. skovrider *Fritz Lorenzen*, fhv. skovrider for Sorø Akademis I. skovdistrikt, fylder 90 år den 28. maj 1981.

Pr. 1. april 1981 er forstkandidat *Eivind Kofod* tiltrådt en stilling i Skovteknisk Institut.

Pr. 1. maj 1981 forlader *Tøger Weis Stranddorf* Skovteknisk Institut for at tiltræde en stilling i Danske Skoves han- tiltræde en stilling i Danske Skoves Handelskontor vest for Storebælt.

Nye forstkandidater:
Peter G. S. Günther og
Lars Rebien Sørensen.

Junckers Industrier A/S

Junckers Industrier A/S afholder mandag den 18. maj 1981 kl. 15,00 ordinær generalforsamling på Domus Technica, København.

Værdien af bøgegranulat

Bøgegranulatmasse er et biprodukt fra produktionen af papirmasse ud fra bøgetræ. Produktet kan finde anvendelse som foder til drøvtyggere. Ved hjælp af en række kemiske analyser og andre laboratoriemæssige bestemmelser har Statens Husdyrbrugsforsøg forsøgt at vurdere foderværdien af bøgegranulatmasse.

Af meddelelse nr. 353 fra Statens Husdyrbrugsforsøg fremgår, at foderværdien af produktet er beregnet til 59 foderenheder pr. 100 kg svarende til, at der medgår 1,69 kg tørstof til en foderenhed. Med 38 pct. tørstof medgår der således 4,45 kg bøgegranulat til en foderenhed.

Produktet formodes udnyttet bedst til dyr med forholdsvis lav produktion, d.v.s. opdræt, goldkøer og køer isenlaktation.

(Landsbladet)

Redaktionsudvalg:
Hofjægermester
V. Bruun de Neergaard
(formand)

Statsskovrider
Steffen Jørgensen

Lektor, lic.agro.
Finn Helles

Skovrider
Aa. Marcus Pedersen

Forstfuldmægtig
Tom Nielsen

Skovrider
Ole Fog

Ansvarshavende redaktør:
Forstkandidat
Bo Michael Ravn
Dansk Skovforening

Annoncetegning:
Redaktør P. Hauberg

Abonnement:
Tegnes hos
Dansk Skovforening
Koster for 1981
kr. 140,- (incl. moms)

Medlemmer af
Dansk Skovforening modtager
et eksemplar af Skoven og
Dansk Skovforenings
Tidsskrift vederlagsfrit.

Stof til SKOVEN's
april nummer må indleveres
inden 5. maj.

Eftertryk med kildeangivelse
tilladt.

Forsiden:

Landbruksminister Bjørn Westh får overrakt sin sikkerhedshjelm af faglærer Hans Jessen, Kompedal. I baggrunden t.v. Harry Lindholm, Skovklubbernes formand, t.h. Hakon Frølund, statsskovdirektør.
Foto: Erik Sennels.

APRIL 1981

13. årgang

Tryk:
Juelsminde Bogtryk/Offset
Telefon (05) 69 38 11

Kompedal

- en ny afdeling af Skovskolen

Den 16. februar startede det første grundkursus for skovarbejdere i Kompedal. Nu er Skovskolens nye jyske afdeling officielt indviet; det skete den 10. april under overværelse af landbrugsminister Bjørn Westh.

Det er regeringens beskæftigelsesplan, den såkaldte »B 81«, der har gjort det muligt for Skovskolen at åbne en filial i Jylland. Landbrugsministeriet har arbejdet energisk for at skabe denne bevilling, der i år er på 3,8 millioner kroner (heraf 2 millioner til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og 1,8 millioner til drift af skolefilial og rullende afdelinger).

Ministeriet har lovet fortsat at søge midler over beskæftigelsesplanerne, i 1982 således 5 mill., og når beskæftigelsesplanerne måtte falde bort, har man udtalt, at man vil sikre uddannelsen af skovarbejdere på et højt niveau.

Når det lykkedes at komme i gang allerede i februar, skyldes det stor velvilje fra Styrelsen for Civil Værnepligt, der har lånt os bygningerne, og det skyldes et glimrende samarbejde med de lokale myndigheder, håndværkere og ikke mindst med Viborg Skovdistrikt og Kompedal Skovpart, der ejer arealet og skoven.

Placering

Skolen er centralt placeret nogle få kilometer vest for Viborg-Vejle landevej (13) og en halv snes kilometer nord for Aarhus-Ringkøbing landevej (15). Placeringen er ligeledes central rent fagligt, idet man inden for en halv times kørsel

kan finde stort set alle skovformer, der forekommer i Danmark.

Areal og bygninger

Skovstyrelsen ejer arealet, og Styrelsen for Civil Værnepligt ejer bygningerne. I de sidste 2 år har bygningerne ikke været i brug, og ordningen er nu blevet den, at bygninger og areal forvaltes af Viborg Skovdistrikt, der igen har udlejet ejendommen til Skovskolen - en ordning, der er parallel til ordningen i Nødebo. Styrelsen for Civil Værnepligt har betinget sig at kunne komme ind igen, såfremt behovet måtte opstå, men ingen tror i øjeblikket, at dette er aktuelt foreløbig, og Skovskolen har naturligvis et stærkt ønske om at »gro fast«.

Arealet omkring bygningerne incl. sportsplads udgør ialt 5 ha, bygningsmassen, der er til disposition for skolen, udgør ca. 1300 kvm, og dertil kommer øvelsesarealerne i skoven, som aftales år for år med distriktet. Bygningmæssigt og arealmæssigt er der rigelig plads til både 1 og 2 klasser, værkstederne er gode, køkkenet er stort, spisesal og opholdsstue udmærket, og der er gymnastiksal. Beboelsesfløjen består af 7 to-mands-værelser og 2 enkeltværelser.

Værelserne er nyistandsatte, men naturligvis havde det været en god ting med enkeltværelser til alle, således som det

Fig 1. Der er 1300 m² til rådighed i den tidligere militærnægterlejr.

Fig. 2. Kursus i filing.

også er påpeget af SID. Skovskolen vil naturligvis på lidt længere sigt arbejde for en forøgelse af værelsesantallet og en forbedring af standarden på dette område.

Organisation

Organisatorisk administreres filialen i Kompedal af Skovskolen.

Al uddannelse af skovarbejdere og EFG-skovbrugere er samlet under Iver Nissens daglige ledelse. Til væretagelse af det daglige arbejde i Kompedal er ansat:

faglærer Jens Sig Kristensen (tidligere Feldborg distrikt)
 faglærer Hans Jessen (skovtekniker, tidligere Thy distrikt)
 faglærer Chr. Sørensen (skovløber, tidligere Palsgaard distrikt) (rullende afd.)
 køkkenleder Jette Søndergaard
 samt deltidsansat personale i køkken og område.

Brugen af skolen

Som det er bekendt fra den udsendte kursuskalender, afholdes der i år 10 grundkurser af 3 ugers varighed i Kompedal svarende til 160 mand. Næste år kan antallet øges med 2 kurser, eller andre kurser kan tages op.

I Nødebo og Kompedal optages tilsammen i år 448 kursister, og de rullende afdelinger gennemfører i år 3-dages kurser for 726 kursister. Dette betyder, at skolerne tilsammen i år har et tilbud til mere end 110 skovarbejdere, og dette er et højt tal erhvervets størrelse taget i betragtning. Kan vi få lov at fastholde dette antal i de kommende år, er der god grund til at tro, at ventelisterne kan afvikles og også grund til at tro, at vi kan få gang i en række specialkurser.

Rotation

Vi har dog et meget alvorligt problem, der består i, at arbejdskraften i disse år i betydeligt omfang skifter branche - den roterer - det er øjensynligt svært for skovbruget at fastholde den kvalificere-

de arbejdskraft, og skolen er meget ofte ude for, at kursister på grundkursus før hjemrejse melder sig til efterfølgende kurser, og når de så indkaldes, er de simpelthen forsvundet - de har forladt erhvervet. Årsagen til, at jeg fremdrager denne kendsgerning er, at jeg gerne vil appellere til alle kræfter hos arbejdstagere og arbejdsgivere at gøre hver sit til, at det er **de rigtige folk, der kommer på kursus** - folk der regner med at blive i erhvervet, og som regner med at få nytte af kur-

sus. Et vist uddannelsesspild vil der naturligvis altid være, men det må være i alles interesse, at det minimeres.

Udvidet brug af Kompedal

Foruden de ordinære kurser håber vi på, at skolen i Kompedal bl.a. i kraft af sin centrale placering kan blive til nytte ved ekskursioner, sammenkomster og mødevirksomhed for alle kategorier af skovbrugere.

Aa. Marcus Pedersen.

Indvielsen

Skovskolens afdeling i Kompedal blev indviet den 10. april. Landbrugsminister *Bjørn Westh* kastede ved sin tilstedeværelse en særlig glans over begivenheden.

Over 100 gæster mødte frem sent om eftermiddagen i det herligste forårsvejr. Skovskolerådets formand, statskovdirektør, *Hakon Frølund*, bød velkommen med et rids over Skovskolens historie.

Efter velkomsten blev gæsterne vist rundt efter at landbrugsministeren havde savet sig vej ind i Skovskolen i stedet for at overklippe den traditionelle snor. Under det påfølgende traktement lød der mange og korte lykønskninger.

Landbrugsminister *Bjørn Westh* omtalte skovbrugets øjeblikkelige problemer og udtrykte glæde over, at det tiltrods for den afmattede situation var muligt at få Skovskolen i Kompedal igang.

De ledende lokale politikere, amtsborgmesteren i Viborg, *P. E. Eriksen*, og

borgmester i Kjellerup kommune, *Knud Sørensen*, var begge glade for, at den gamle militærnægterlejr blev taget i anvendelse som Skovskole.

Afdelingsformand *Ib Skals Jensen* fra SID nævnte, at SID's kritik af Skovskolen i Kompedal kun gjaldt indkvarteringsforholdene og at man i SID ikke er modstandere af Skovskolen i Kompedal.

Der var lykønskninger fra Dansk Skovforening, Skovbrugets Arbejdsgiverforening, Danske Skovteknikeres Landsforening og fra Viborg Statsskovdistrikt, som huser skolen.

Rækken af talere blev heldigvis kort, idet praktisk taget alle skovbrugets organisationer, foreninger og institutioner var repræsenteret.

Dagen sluttede med en tak fra forstander *Aage Marcus Pedersen*, som på skolen og medarbejdernes vegne takkede for det imponerende fremmøde og de mange gaver. *BMR*

Landbrugsminister Bjørn Westh, skovdirektør Hakon Frølund og forstander Aage Marcus Pedersen.

Med Dendrologisk Forening i Polen

Af THOMAS BARTHOLM, Lunds Universitet, Kvartärbiologiska Laboratoriet.

Dansk Dendrologisk Forening's formål er at fremme kendskabet til træer og buske. Dette sker gennem foredrag, udsendelse af årbog og først og fremmest ved en meget omfattende ekskursionsvirksomhed til parker og naturområder i Danmark og udlandet.

I den sidste halve snes år har der således været udenlandsrejser til Slesvig-Holsten, Holland, Sydengland, Skotland, og nu senest, sommeren 1980, til Polen. Stadig med flere og flere deltagere, hvis personlige relationer til vedplanter bygger på vidt forskellige forudsætninger. Specielt på denne rejse til Polen var der en meget bred faglig observans blandt deltagerne, hvilket i høj grad øgede udbyttet.

Turens hovedpunkter er indlagt på kortet og de fordeler sig nogenlunde ligeligt til parker, arboreter og naturområder. Regulære skovbrugsområder kunne desværre kun ses i forbifarten fra bussens vinduer. Vi stoppede dog på Wolinhalvøen for at få et kort glimt af den så berømte pommerske fyr, som på det marine forland optræder i næsten rene, plantede? bevoksninger af meget fin kvalitet, kun indblandet lidt vinteræg og med en undervækst, som hovedsagelig udgøres af tørst. På morænelandskabet dominerer fyrren stadig men

med øget indblanding af vintereg og bøg. Overalt finder man i de ældre bevoksninger, at fyrrestammernes sydside er ridset på den nederste meter for udvinding af harpiks.

Det var vort første indtryk af et land med en „hæmmet“ udvikling. Ser man på landbruget, forstår man, at problemerne ikke går at løse fra dag til dag. Halvdelen af befolkningen lever af landbrug, og næsten al jord i dette mægtige land synes at være opdyrket. Befolkningstætheden er ikke større end i Danmark, men det er måske alligevel forståeligt, at der kan opstå fødevaremangel i et land som Polen, hvis man tager landbrugsstrukturen med i bedømmelsen. Jorden var uudskiftet, 5-10-20 meter brede og meget lange, smalle marker, som går bakke op og bakke ned. En selvbinder ses sjældent, mejetærsker er der overhovedet ikke plads til. Det er mændene forrest med leen og konerne, som halser bagefter og binder neg op. Heste ses i massevis, de æder en trediedel af den energi, de er med til at producere, men ingen valutakrævende olie. Og sådan er vist forholdene for det meste af det private landbrug, som udgør 85% af arealet, som var de taget ud af Nobel-pristageren *Reymont's* (1868-

Fig. 1. Cembrafyr med fodpose af bjergfyr, i forgrunden alm. røn. Tatra nationalpark.

1925) berømte værk om polsk landliv. „Bønder“ hedder det på dansk. Polakkerne vil dog hellere end gerne udvikling, men de har ingen valuta tilovers til maskiner og kunstgødning. Men fra bussen så det hele meget idyllisk ud, og de har jo bevaret, hvad så mange hos os forsøger at vende tilbage til, kernefamilien, arbejdsfællesskabet og tilsyneladende heller ikke noget problem med den ældste generation. Overalt så vi bedstefar og bedstemor passende en ko eller to i grøftekanten eller i den nærmeste skov, hvor de så samtidig kunne indsamle de små harpikskrucker. Dette skal understrege det generelle indtryk: De midler og det land, man har, udnyttes.

Skovbruget er med en danskers øjne meget konservativt. Som vi kunne se det fra bussen, sås overalt tætte og komplette bevoksninger, ikke et dødt træ. Næsten al nåleskov er plantet og lover om gode kvaliteter i fremtiden, samtidig afslører den fortiden: Gammel nåleskov sås sjældent, dominerende var 40-60- og 0-30-årige bevoksninger i store, ensaldrende flader.

I turen indgik ikke besøg på egentlige skovdistrikter, men to arboreter sås, nemlig Kornik (3) og Rogow (8).

Kornik er arboret og forstligt forsøgscentrum under Warszawa universitetets biologiske og naturhistoriske fakultet. Forsøgsvirksomheden drives fra 5 sektioner med snævert indbyrdes samarbejde: 1. Taxonomi og plantegeografi, 2. Plantefysiologi, 3. Forstgenetik, 4. Resistensforædling og 5. Akklimatisering.

Vi blev kort orienteret om det veludviklede forsøgsvæsenes virksomhed, hvor blandt andet skovtræforædling og proveniensforsøg sker i samarbejde med Danmark. Man disponerer over 150 personer, heraf 40 forskere. For-

Polen-kort med de faglige ekskursionspunkter indlagt.

Fig. 2. Rødgran nær dens øvre trægrænse. Tatra nationalpark.

Fig. 3. Rødgran i Tatra nationalpark.

Fig. 4. Døende ædelgraner i Swietokryski nationalpark.

søgsarealet omfatter 200 ha, og dertil kommer 30 ha arboret.

Den mest omfattende og aktuelle forskningsprojekt gælder resistensforædling mod luftforurening, hvilket vi, uden at have set Polens egentlige industriområder, alligevel havde set rigeligt behov for. Ligeledes er forsøg med tilplantning af affaldsjord fra minedrift omfattende. Forsøg med vegetativ formering og frøopbevaring er andre forskningsfelter. Artsforsøg med 125 arter fordelt over hele landet er så langt fremskredne, at kort er under udgivelse.

Flora of Iran er instituttets bidrag til Polens relativt store ulandsstøtte. Plantereskoleafdelingen beskæftiger sig især med udvælgelse af træer og buske til haver og vejrabatter.

Forsøgsarealet på Kornick arboretet omfatter bl.a. en rhododendronsamling, som, med stedets natur, er ret elendig for os at se på. Iøvrigt var store arealer tilplantet med sortsforsøg i poppel, ligesom der var omfattende forsøg med syrener og spiræa-varieteter med henblik på anvendelse i byer.

Kornick slot, som ligger midt i den smukke park, som er kernen i arboretet, fik vi heldigvis også lejlighed til at se. Det rummer dele, som går tilbage til 1364 og har gennem lange tider været i forsker- og politikerslægten Dziawynski's eje, indtil det i 1926 blev skænket til staten. Slottet rummer i dag en meget fin samling af malerier, møbler og kunst og et meget omfattende bibliotek. Vi dendrologer beundrede især de usædvanligt smukke gulve, lavet som en mosaik af parkens eksotiske træarter.

Disse eksoter introduceredes omkring år 1800, da grunden til den nuværende park blev lagt. I dag findes der ca. 3000 arter af træer og buske på de ca. 30 ha park og arboret. Af gamle træer kunne vi især glæde os over meget flotte

eksemplarer af *Ginkgo biloba*, *Carya ovata*, *Gymnocladus dioica*, en enorm *Juglans nigra*, en ca. 25 m høj *Gleditsia triacanthos* og meget, meget mere. (De, der ønsker mere omfattende artslistor henvises til det kommende nr. af Dansk Dendrologisk Forening's årsskrift).

Rogow arboretet, som vi så et par dage senere, tilhører Warszawa universitetets skovbrugsvideenskabelige fakultet. Det er grundlagt i 1925 med formål først og fremmest at afprøve træarters og herkomstens værdi i det praktiske skovbrug. Her er i årenes løb opbygget ret righoldige samlinger (1800 arter) i et meget smukt arboret, hvor den oprindelige fyrreskov delvis er bevaret som en nyttig skærm, samtidig med, at den giver et meget smukt helhedsindtryk. Man har 20 ha med dendrologiske samlinger, 17 ha med forsøgsfelter, hvor eksoters værdi afprøves med henblik på praktisk anvendelse. Endelig henligger et større areal i skov for at give plads til den årlige udvidelse. Man kunne stolt nævne, at man har 340 kontakter for udveksling af frø og planter.

Vi så, at frostproblemerne nok var de værste ved indførsel af fremmede træarter, og endnu har man ikke fundet nogle, som virkelig kan tage konkurrencen op med Polens egne, naturlige træarter, først og fremmest skovfyr, rødgran og alm. ædelgran. *Pseudotsuga taxifolia* er den fremmede træart, som anvendes mest. *Abies grandis* klarer sig også godt.

Stedets klima fik man en god opfattelse af, når det blev fortalt, at kristtorn knapt nok klarer vintrene her. Det var derfor med stolthed, der for første gang kunne fremvises et frugtiferende eksemplar. Ægte kastanie klarer sig næsten heller ikke, men man er ved at finde mere hårdføre sorter af hensyn til frugterne. På den anden side opnåede *Cerci-*

diphyllum japonicum en meget fin vækst, og *Acer palmatum* foryngede sig selv meget villigt. Vi så nogle smukke *Pinus cembra sibirica*, en meget langsomtvoksende type, som det var en idé at interessere sig for i havebruget.

Hovedindtrykket af, hvad vi så her og andre steder, er, at de kontinentale arter opnår en optimal udvikling som følge af en god skudmodning takket være sommervarmen, ligesom den mindre blæst spiller en afgørende rolle. Dette afspejles først og fremmest hos løvtræerne, bl.a. asp, birk og eg, som får en stigende kvalitet jo længere vi kommer mod øst.

Desværre var tiden alt, alt for kort her i Rogow arboretet også. Det blev kun en botanisering under forbigang. Et helt fascinerende alpinarium måtte vi desværre nærmest løbe igennem.

Kornick arboretet stod for restaureringen af de 2 i fordums dage så pragtfulde herregårdsparker ved Przelewiec (2) og Gowuchow (4).

Przelewiecogodsets park er oprindelig et senklassicistisk akseanlæg fra 1799. Men det var en prøjser, som i tiden 1933-40 prægede parken med sin overmåde store interesse for træer og buske, hans eneste indsats, som man endnu ønsker at mindes. Da parken var på sit højeste rummede den ca. 600 ofte sjældne arter og kultivarer. Selvom ca. 50% heraf forsvandt under krigen, hvor de skulle gice ly for en russisk kanonstilling, og ved efterkrigstidens forsømmelser, er parken stadig en dendrologisk gødeværdighed. På grund af stedets gode vækstmuligheder og den lange tids naturlige selektion har visse arter opnået en helt pragtfuld udvikling, men samtidig er flere af de mindre konkurrencekræftige, men til gengæld meget sjældne arter og varieteter på grænsen til helt at forsvinde. Nu er der imidlertid ansat

Fig. 5. Græsset lund af avnbøg i karstlandskabet syd for Chestochowa.

en gartner, som skal forsøge at reetablere anlægget.

Samme skæbne har ramt parken ved Gowuchowslottet (4), men også her gælder, at det, som overlever, ofte opnåede en meget smuk udvikling. Elmesygen har forekommet i parken lige siden 1945, uden egentlig at have udryddet elmen. Angrebene begyndte på *Ulmus carpinifolia*, derefter på *Ulmus glabra* og siden har sygdommen spredt sig til alle arter, men ikke værre end, at der kun sås en død gren hist og her.

Parken ved Gowuchow glider langsomt over i, hvad man der kaldte en urskov, som i virkeligheden var en ældre egeskov med kraftig indblanding af avnbøg, bøg, lind, løn, ær og elm. Skoven havde dog gennem længere tid været overladt til sig selv og vil, efter opvæksten at dømme, måske i fremtiden blive domineret af ær. På den ellers nøgne skovbund voksede der mange steder hasselurt.

Ekskursionen kunne have brugt flere dage til besøget i det næste naturområde, nationalparken Ojcow (5), nordvest for Krakow, men bl.a. administrative vanskeligheder med ordensmagten, betød, at dette, et af Europas rigeste naturområder, skulle afvikles på meget kort tid. Det 1675 ha store karstlandskab omkring Pradnikflodens erosioner i jurasisk kalksten med plateauer, dybe dale og stejle skrænter giver mulighed for 30 forskellige plantesamfund med utrolige artsrigdomme: 1044 arter af urter og træer, 1200 svampe og 2600 forskellige dyrearter (incl. insekter) er hidtil registreret i området. Et moderne lille museum fortalte om alt dette og om områdets interessante geologiske og palæoøkologiske fortid. Man kan kun håbe på bedre tid næste gang.

Hvad vi ikke fik af naturoplevelser i Ojcow nåede vi heldigvis ved besøget i

Fig. 6. Bjergfyrrer afløses mere og mere af alpeengen længst oppe i den subalpine zone. Tatra nationalpark.

Tatra nationalpark (6) i Tatrabjergene ved Zakopane og tæt ved den tjekiske grænse. Tatra er betegnelsen for den højeste del af Karpaterne og består væsentligst af granit med smukke forrevne tinder. Vegetationsfølgen under skovgrænsen måtte for det meste studeres fra bussen. Fra ca. 900 til ca. 1250 moh er den naturlige vegetation en blandingsskov af bøg og ædelgran. Men næsten overalt var dette bælte erstattet af plantet rødgran, for det meste af forskellige sydtyske herkomster, som man tidligere måtte anvende, fordi ingen af de polske skovbønder var interesseret i at sælge frø. Dette råder man dog bod på nu, blandt andet ved at genskabe den naturlige vegetation på de meget store stormfaldsarealer fra 1968, som dog egentlig synes at være vokset til med druehyld og alm. røn.

Op til ca. 1600 moh følger en næsten ren bestand af rødgran, her antagelig også med en kraftig indblanding af fremmede provenienser. Andre træarter ses næsten ikke. Skovfyr findes kun i et meget lille reliktområde i Tatra, og al anden forekomst af træarten er plantet. Europæisk lærk er også meget sjælden, spredte gamle træer ses hist og her. De har i umindelige tider ikke sat fertile frø. *Pinus cembra* er ligeledes så sjælden, at den er totalfredet. Vi fik dog set en del, antagelig meget gamle træer, ofte halvdøde med mange afbrækkede grene. De vokser i den nederste del af bjergfyrzonen, som afløser rødgranbæltet, dog ikke særlig brat, idet bjergfyrrer i lavineområder mange steder skyder sig flere hundrede meter ned mellem rødgranerne. Her nede er bjergfyrrer ret stor og buskformet og indblandet med lidt birk og røn. Men jo længere vi kommer op, jo tættere og mere krybende bliver de mørkegrønne bjergfyrtæpper, som ligger mere og mere spredt for

Fig. 7. *Larix decidua* var. *polonia* i Gora Chel-mova. Medherskende skovfyr og undervækst af vintereg og bævreasp.

til sidst helt at afløses af den lysegrønne alpeeng. Den er også, med sin rige urtevegetation, et kulturprodukt, hvilket man måtte sande, da området blev fredet og det traditionelle sæterbrug blev opgivet. Det medførte uventede og uønskede ændringer, således at man, trods en meget større gemsebestand, har måttet genindføre kvægdrift i området. Bjergfyrrer var „dvergformen” *Pinus mugo* var. *pumillo*. I engen voksede dværgene, *Juniperus communis* var. „nana”, medens pilene *Salix myrtilluoides* og *Salix herbaceae* udvikledes helt normalt. Sidstnævnte er da kun et par cm høj. En heldags vandretur i den alpine zone blev en kærkommen afveksling for trøtte dendrologer, som til gengæld, dog både for første og sidste gang, overholdt tidsplanen. Og heldigt var det, for præcis som turen sluttede, brød uvejret løs. t Også for første og sidste gang, hvor utroligt det end lyder, når det drejer sig om 10 dage i året 1980:

Regnens indvirkning på skoven fik et mærkeligt indtryk af det næste sted, vi besøgte, Swietokryski nationalpark (7) i Lysogoryhøjderne, øst for byen Kielce. Her var det pludselig blevet sommer med op til 30 graders varme, hvilket betød, at træerne blev udsat for en voldsom fordampning, som de slet ikke var indstillet på. Resultatet blev, at først og fremmest bøgens blade, som ovenikøbet var blevet usædvanlig store, hang som slatten drivhussalat i solvarmen. Nattens kølighed bragte atter væskebalancen i orden, men et kraftigt bladtab var sat ind. Værre så dog ædelgranen ud, men ikke på grund af regnen, den havde haft det dårligt meget længe, for næsten alle træer, unge som gamle, var helt døde. Hvorfor? Det er ikke blot her. Næsten overalt kommer man ud for dette uforklarlige problem, som dog måske har noget med

de seneste års ekstreme tørke at gøre. På den anden side kunne vi dog se, at ædelgranen ikke er et stabilt element. Den havde for ca. 50 år siden fornyet sig i meget store, rene grupper, tilsyneladende i forbindelse med en radikal omlægning af skovdriften, ophørende græsning? Skoven havde ihvertfald tidligere været meget åben, hvilket specielt kunne ses på de gamle modertræer af bøg med dybe, brede kroner. Ædelgranen har måske derfor haft det alt for gunstigt i opvæksten, hvilket nu hævrer således at det vi ser kun er et naturligt stadium i udviklingen hen mod en skovtype, hvor ædelgranen forekommer som en mere spredt indblanding i løvskoven. Iøvrigt må det bemærkes, at vi her finder os på nordgrænsen af ædelgranens naturlige udbredelse.

Skovene på Lysogoryhøjderne er usædvanligt rige på forskelligartede løv- og nåletræer. Specielt er lærken værdsat af lokalbefolkningen, som udelukkende anvender denne træart til husbyggeri, fordi huse heraf kan stå i op til 400 år. Men så skal træet helst stjæles, hvilket er en tradition, man stadig holder i hævd.

Derfor er det måske ikke så mærkeligt, at de få lærketræer af typen *Larix decidua* var polonica, som nu er tilbage i den lille skov Gora Chelmoza, umiddelbart nord for Swietokryski nationalpark, er nogle gamle, krogede og nærmest uanvendelige individer. Det var ellers her typen for første gang blev beskrevet af *Ostenfeld* og *Syrach-Larsen*. Bedre træer findes dog andre steder.

Disse lærketræers udseende er i skarp kontrast til det der et par dage senere blev set i det verdenskendte naturreservat i Bialowiezaskoven (9). Helt over østpå ved den russiske grænse rejser denne

kæmpeskov sig fra det så flade polske landskab. 125.000 ha dækker denne Centraleuropas største skov, med 55.000 ha på den polske side af grænsen. Da vi kom lå det meste under vand, så vi desværre gik glip af skovens horizontale mægtighed. Det lille hjørne vi fik set af det 4.700 ha store totalfredede område og af selve produktionsskoven afslørede en vertikal rejsning, som man knapt tror sig mulig. Og så var det ikke en stabil urskov, men resultatet af en 60-årig fredning af en gennem meget lang tid kraftig kulturpåvirket skov. At vi i hele taget finder skov her i dag skyldes, at området gennem tiderne har været i statens eje som jagtområde, hvilket dog ikke har forhindret en til tider kraftig eksploitering af vedmassen. Op til 1. verdenskrig var skoven jagtmark for den russiske tsar, og den meget store vildtbestand, bl.a. europæiske bisoner, holdt skoven meget åben. Vildtet forsvandt dog næsten under verdenskrigen, så skoven fik fred til at forynge sig.

Ser man naturreservatets skovbryn, minder det om silhouetten af en storby med dens tinder og tårne. Egentlig er det terrænets højdevariationer, skønt ofte kun få decimeter, som i forstørret målestok afspejles her.

Små højdevariationer er i det flade, dårligt drænedede morænelersområde afgørende for, hvor hvilke træarter slår rødder. Rødgranen finder vi på de højere partier, og den rager med sine imponerende vækst højt op over de andre træarter. I skovens næstøverste etage finder vi stilkeg, dog kun ret få, birk, skovlind, avnbøg og løn, i skovbrynet ofte asp. Herunder følger hassel og almindelig røn. 3. underetage, busklaget, er næsten ikke udviklet i den tætte skov,

kun en lille peberbusk hist og her. Det bemærkes, at der i skovbilledet indgår mange lystræer, som er en reminiscens fra kulturskoven. De vil antagelig forsvinde, og da skovlinden stort set er den eneste træart, som formår at forynge sig i dette skovmiljø, er det meget sandsynligt, at vi langsomt glider over i en lindurskov. Det er en urskovstype, som vi fra pollenanalyser ved har dækket store dele af Europa i atlantisk tid.

Det er ikke samme skovbillede overalt i Bialowiezaskoven (9). Der findes bl. a. store områder med meget mager bund og højmosedannelse, hvor skovfyrrer er helt dominerende. Vi besøgte et område i produktionsskoven, hvor jordbunden afveg en del fra det første sted, vi så. Her fandt vi op til ca. 1 m høje indlandsklitter og en noget magrere og lidt podsoleret bund. På småklitterne vokser store skovfyr, og ind imellem finder vi en helt uventet kombination af avnbøg og rødgran, stedvis med helt imponerende bævreasp og en smuk eg. Linden så vi derimod ikke, men man regner med, at den vil indfinde sig, så snart området overlades til sig selv.

Som man forstår, havde vi kun lidt - alt for lidt tid til alle de træer og buske, som vi gerne ville se. Der var dog et landskabsэлемент, som de 3000 km busrejse gav os rig anledning til at iagttage: Vejtræerne.

I de gamle polske landskaber har der været tradition for udnyttelsen af alle ressourcer, også vejgrøfterne, ikke blot til græsning, men også til frugtavl. Disse traditioner føres til dels videre, men i de omfattende nyplantninger, i behørig afstand fra vejbanen, nemlig på den modsatte side af vejgrøften, så vi en stor variation i træartsvalget. Ikke blot de hjemlige skovtræer, men også mange importererede arter anvendtes. Ofte arter, som med omhu var udvalgt på grund af deres smukke form og udseende, som jo også har mulighed for at komme til sin ret, fordi det blæser så lidt, og fordi kronerne har plads til at udfolde sig frit. Foruden frugttræer så vi vejtræer af lind, eg, bøg, ask, elm, løn, ær, skovfyr, lærk og et utal poppelarter, bl.a. den fine landevejspoppel, *Populus canadensis* „*Marilandica*” og *Populus simonii*, som vi også burde anvende langt mere. Det samme gælder krimlinden, *Tilia euchlora*, som vi hyppigt så i den østlige del af landet sammen med *Acer negundo*. Overalt sås *Fraxinus americana*, som både har en smuk krone og et smukt efterårsløv.

10 dage til hele Polen. Beskrivelsen af rejsen viser, at de kun gav et overfladisk indtryk, der dog var så positivt, at man kan få lyst til at dykke dybere ned, det være sig i landets natur og i dets kultur. Vi takker Dansk Dendrologisk Forening, fordi den åbnede denne, for mange af os så ukendte verden.

Fig. 8. Bialowieza-skovens profil. Rødgranerne tårner sig op til højder på 50 m. Eg, ask og lind kan blive 37 m.

Skader i pynte-grøntbevoksninger

Den stigende anvendelse af kemikalier til bekæmpelse af ukrudt, skadedyr og sygdomme samt måske også den øgede brug af kunstgødning har medført, at der ikke helt sjældent optræder hidtil ukendte skader i pyntegrøntbevoksninger. De i sidste hefte af SKOVEN omtalte skader på Nordmannsgran synes at høre til nævnte kategori.

Af afdelingsleder, dr. agro. A. Yde-Andersen, Statens forstlige Forsøgsvæsen.

I de sidste årtier er der markedsført et væld af nye midler, og velkendte midler er kommet i ændrede sammensætninger, hvortil kommer at ny udbringningsmetoder er taget i brug.

Alle midler er selvfølgelig blevet afprøvet af de pågældende fabrikanter bl.a. både med henblik på effektivitet og skadelige bivirkninger. De fleste er endvidere blevet afprøvet og anerkendt til nøjere angivne anvendelser af Statens Planteavlsvforsøg samt klassificeret af Giftnævnet og godkendt af dette i henhold til anerkendelsen. Flere midler, der anvendes i skovbruget, er imidlertid ikke afprøvet af Statens Planteavlsvforsøg med henblik på anvendelse i skoven, og brugere her er derfor ofte henvist til fabrikantens angivelser, afprøvninger foretaget af andre eller praktiske erfaringer.

Det hænder imidlertid, at der opstår skader uanset, at det pågældende middel angiveligt er blevet anvendt i overensstemmelse med brugsanvisning eller andre forskrifter. Forklaringen vil i mange tilfælde ligge i, at afprøvningen af det pågældende middel ikke har været tilstrækkelig, d.v.s. bl.a. ikke har været foretaget over flere år og dermed under forskellige klimatiske forhold.

Planter, der svækkede eller døende ved uhensigtsmæssig behandling med kemikalier vil ofte udvise symptomer, der til forveksling ligner symptomer opstået for eks. som følge af frost eller tørke, og hertil kommer, at de svækkede og døende planter næsten altid bliver invaderet af svækkelsesparasitter og saprophytter.

Det er derfor oftest meget vanskeligt at diagnosticere skaden, såfremt der ikke foreligger nøjagtige notater om hvilken behandling, den pågældende bevoksning har været underkastet indenfor de sidste par år. Notaterne skal omfatte oplysninger om ikke alene behandlingstidspunktet og klimaet, men også planternes udviklingsstadium, samt oplysninger om art og mængde af de anvendte kemikalier tillige med oplysninger om udbringningsmåde.

Selv med de nævnte oplysninger i hænde kan det være svært at afgøre, hvad skaden skyldes. Hvis der derimod ved enhver behandling af kulturer og bevoksninger med kemikalier afsættes et lille hjørne, der lades ubehandlet, vil det

være muligt med langt større sikkerhed at pege på årsagen til eventuelle skader. Samtidig vil der også være lejlighed til at vurdere den øvrige effekt af behandlingen. □

GORM NIROS radiofjernbetjening for skovspil

Efter at have fået overdraget eneforhandlingen af dette udstyr, kan vi tilbyde at levere disse anlæg monteret på nye eller eksisterende SANDVIK spil.

Ligeledes har vi monteret på SEPSON EL-hydr. og IGLAND spil - nu også 2 kanals systemer.

Undertegnede har personlig adskillige års erfaring med de forsk. problemer, ved montering af langt over 100 sæt udstyr.

Fa. Gunnar Gregersen SKOVSERVICE

Falkevej 4, 8766 Nr. Snede - Telf. (05) 77 00 77

Forhandling af: PARTNER motorsave, GORM NIROS radiofjernbetj. udstyr, SANDVIK skovspil og SKARPSKO hjulkæder, stålwire, kæder, reservedele og udstyr. Kløvemaskiner.
- kort sagt: Alt vedr. skovning og udslæbning -

SKURVOGNE

Skurvogne, flere størrelser, velegnede til udhus for redskaber m.m.

Sælges fra kr. 1000,- til kr. 3000,- pr. stk.

Afhængig af stand.

Aug. Jørgensen & Troelsen A/S

Industrilunden 3, Tune - 4000 Roskilde
Telf. (02) 13 92 11, Hans Petersen.

SKOVPLANTER

i bedste provenienser, prima kvaliteter, et righoldigt sortiment, store og små partier.

Skovfrøet leveres af Statsskovenes Planteavlsvstation. Planteskolerne og salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter. Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

Danplanex

PLANTESKOLER A/S

6230 Røddekro - Tlf. (04) 66 29 33 - Danmark

Vildtvoksende skattesystem kvæler det danske skovbrug

Jyllands Posten den 1. april 1981

Af KNUD DALGAS, afdelingsleder, Dansk Skovforening.

Lige så længe jeg kan huske, har der været talt om, at skattesystemet skulle forenkles, men sådan er det ikke gået, tværtimod. Udover den direkte skat findes der i dag en lang række skatteformer: særlig indkomstskat, formueskat, grundskyld, arveafgift, gaveafgift og hertil kommer moms og en række punktafgifter. De nærmere bestemmelser for disse skatteformer findes i en række love, bekendtgørelser, cirkulærer og vejledninger. Ofte findes imidlertid det for skattetænkere mest interessante i landskatteret-kendelser og i afgørelser fra landsret og højesteret. For hvert år der går, bliver systemet mere og mere kompliceret. Mængden af regler og undtagelser fra reglerne er nu så store, at der formentlig ikke her i landet findes et eneste menneske, som kan overskue hele systemet. Man kan vel næppe bebrejde de embedsmænd, som er med til at bygge systemet op. Dels belønnes de med forfremmelse og højere løn, når der skal ansættes flere til at administrere det stadig mere indviklede system, dels har de meget vanskelige arbejdsvilkår, når de skal forsøge at udmønte de ofte ikke særligt gennemtænkte politiske forlig i konkret skattelovgivning. Denne opgave kan være så svær, at der ligefrem sker en kortslutning af systemet, således at der kommer »utilsigtede virkninger« og så kører maskineriet videre. De utilsigtede virkninger skal fjernes ved nye lovindgreb, nye cirkulærer og vejledninger og så videre.

Et eksempel på et sådant indgreb i skattelovgivningen er den i december 1979 gennemførte ændring af udskrivningsloven. Ved denne ændring skete der en næsten fordobling af formueskatningen og samtidig fjernedes den lempelsesordning, der var gældende for formueejere med lav indkomst.

Denne ændring medførte en voldsom kritik fra erhvervslivet og allerede i december 1980 måtte loven ændres igen. Formueskattepromillerne blev der ikke rørt ved. Der blev igen indført en vis rabatordning for formueejere med lav indkomst, men samtidig ændredes 70%-loftet i udskrivningslovens § 5 til et 75%-loft, idet der også skal betales folkepensionsbidrag, bidrag til den sociale pensionsfond og bidrag til dagpengefonden.

Hvordan virker det?

Hvordan virker så dette nye skatte-loft? Betyder det, at man ikke kan komme til at betale over 79% af sin indkomst i skat? Svar: Nej, man kan sagtens komme til at betale over 100% af sin indkomst i skat.

Skal jeg betale mindre i skat, hvis min formue halveres? Svar: Det er ikke sikkert!

Skal jeg da heller ikke betale mere i skat, hvis min formue fordobles? Svar: Det er heller ikke sikkert!

Vokser min skatteprocent, når min indkomst stiger? Svar: For nogle vokser den, for andre er den uændret, og endelig er der nogle, for hvem skatteprocenten falder med stigende indkomst!

Systemet kan illustreres ved nedenstående figur, hvor det skraverede område udgør skatte-loft-området. Alle de der har en kombination af skattepligtig indtægt og formue, som medfører, at de befinder sig på skatte-loftet, betaler 79% af deres indkomst i samlet formue- og indkomstskat.

Hvis man f.eks. ved en højere ejendoms-vurdering bliver flyttet fra B til A betyder det, at man skal betale noget mere i formueskat men til gengæld tilsvarende mindre i indkomstskat. Hvis man ved indførsel af kontantvurderingsprincippet bliver flyttet fra A til B, skal man omvendt betale noget mindre i formueskat og noget mere i indkomstskat. Re-

sultatet er det samme. En skat på 79%. I område C, under loftet, betaler man mindre en 79% i skat og i område D, over loftet, betaler man over 79% i skat, ja i nogle tilfælde over 100% i skat.

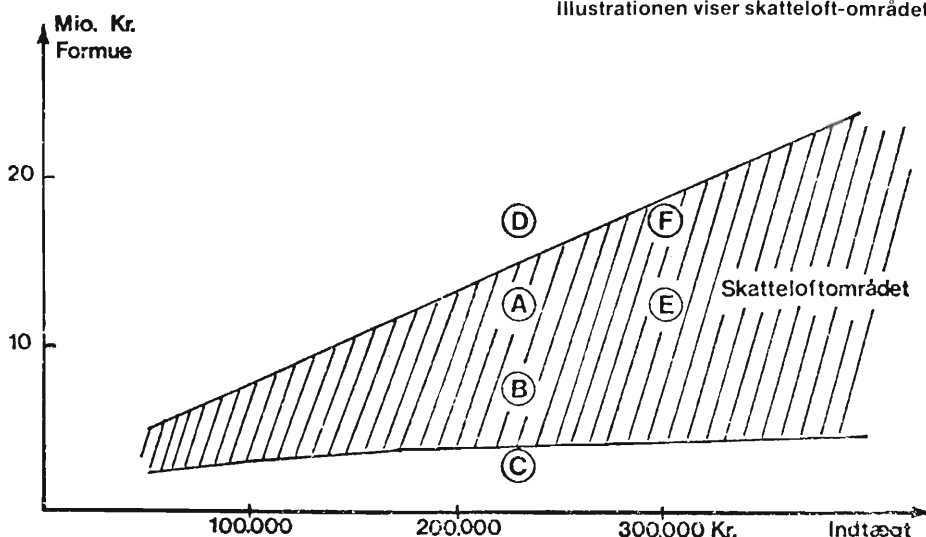
Hvis indtægten sættes op fra A til E ned sættes skatteprocenten ikke. Dette er derimod tilfældet, hvis man går fra punktet D til punktet F.

Lad os prøve at tage et eksempel. Vi kan forestille os en lille virksomhed, hvor ejeren sammen med sine medarbejdere har fået oparbejdet et produktionsapparat, der af myndighederne vurderes til en værdi på 5 mill. kr. Lad os endvidere forudsætte, at ejeren har en skattepligtig indtægt på 200.000 kr. Af dette beløb skal han aflevere 79% eller 158.000 kr. i skat. Tilbage bliver der, til at leve for og til at afdrage evt. gæld, 42.000 kr. Dette kan ejeren nok ikke klare sig for. Lad os derfor forudsætte, at det er nødvendigt for ham årligt at disponere over 200.000 kr. til afdrag på gæld og til privatforbrug. Dette betyder, at han ud af virksomheden må trække $200.000 / (1 - 0,79) = 952.000$ kr.

På denne måde drænes virksomheden for kapital. Der bliver ikke råd til investeringer, personalet må nedskæres, virksomhedens produkter forældes og i løbet af få år må virksomheden sandsynligvis lukke.

Det er de dystre udsigter for mange virksomheder her i landet, og det er også

Illustrationen viser skatte-loft-området.

de dystre udsigter for mange, som kunne tænke sig at igangsætte nye virksomheder.

Det lange perspektiv

Endelig er der det langsigtede perspektiv. Det vil ligge de fleste virksomhedsejere stækt på sinde, at virksomheden skal fortsætte, også ud over deres egen tid. Men her kommer arveafgiftsreglerne ind. Såfremt vor tidligere nævnte virksomhedsejer skulle være så heldig at have et barn, som ville drive virksomheden videre, skal vedkommende aflevere knap 1 1/2 mill. kr. til skattemyndighederne i arveafgift. Det er også kapital, der skal hentes i virksomheden. Er det f.eks. en nevø, der skal arve, er afgiften på knap 3,8 mill. kr.

Mange nuværende og kommende virksomhedsejere må derfor se i øjnene, at deres virksomhed ikke kan klare et generationsskifte. Konsekvensen af dette er igen meget alvorlig. Generationsskiftet udskydes, investeringerne standses, og virksomheden går i stå. Mon ikke, vi her har en medvirkende årsag til den voksende arbejdsløshed?

Denne arbejdsløshed giver man fra det offentlige side kun en symptombehandling i form af beskæftigelsesarbejder m.v. i stedet for at gå til sagens kerne og lave mere rimelige beskatningsregler for erhvervsvirksomhederne.

Lad os prøve at se på et enkelt erhverv, skovbrugserhvervet. Skovbruget dækker godt 11% af landets areal og i det samlede skovbrug er der beskæftiget ca. 5000 personer omregnet til heltidsansatte. I den danske råtræforbrugende industri er der yderligere beskæftiget 3500 heltidsansatte og i den øvrige træindustri, d.v.s. videre forarbejdning af dansk og importeret træ, er der yderligere beskæftiget ca. 18.000 personer. Den samlede beskæftigelse i skovbrug og træindustri udgør således 27.000 heltidsansatte eller ca. 7% af den i industrien beskæftigede arbejdsstyrke.

Landets samlede råtræforbrug er på 6 mill. kbm, hvoraf der her i landet produceres ca. 1/3. De importerede 4 mill. kbm (i form af trælast, papir, plader m.v.) svarer til en nettoimportværdi på i alt 7 mia. kr. Havde vi ikke en træproduktion i de danske skove, skulle vi altså yderligere importere for ca. 3,5 mia. kr. For den enkelte skovejer er afkastet imidlertid beskeden: 200-600 kr. pr. ha før betaling af prioritetsrenter og -afdrag, men skovens værdi efter den offentlige ejendomsvurdering er højt ansat. I gennemsnit ved 16. alm. vurdering er ejendomsværdien i de gamle skovegne ansat til knap 12.000 kr. pr. ha, og ved den 17. alm. vurdering forventes stigninger på mellem 70 og 110%. Vurderingen gennemføres ved benyttelse af en tabel i et cirkulære, der er udsendt af statsskattedirektoratet. I dette tabelværk går man ind efter træart, træalder og vækst-

bonitet. F.eks. vurderes I ha gammel eg (over 120 år), bonitet I, til 189.700 kr. pr. ha efter fradrag for kapitaliserede generalomkostninger. Af dette beløb skal der betales skat, selv om de gamle ege ikke giver en kr. i overskud, før de fældes. Med andre ord siger skatteministeren til skovejeren, at han skal se at få fjernet de gamle træer og aldrig plante den slags igen. Skovejeren tvinges altså til at tære på kapitalen, og han tilskyndes til ikke at investere i dyre kulturanlæg. Snart vil han også kunne skære ned på antallet af skovfunktionærer og skovarbejdere, og som næste led vil savværkerne og træindustrierne ikke kunne få råstof i tilstrækkelig mængde. Vi må derfor importere mere træ fra udlandet, men det vil nok være forarbejdet træ og så vil der ikke være brug for så mange savværks- og træindustriarbejdere.

Et andet resultat af skattepolitikken er, at skovene ganske vil skifte udseende, når de store træer forsvinder. Fremtidens skovture bliver i birke- og bjergfykrat.

Hvad gør vi?

Hvad bliver der gjort?

Skovbrugets centrale organisation, Dansk Skovforening, har selvfølgelig gjort rede for problemerne over for de ansvarlige politikere, og der endog blevet nedsat et særligt udvalg, som har set på beskatningsreglernes sammenhæng med fredningslovgivning og skovlovgivning.

På baggrund af dette udvalgs arbejde kan det forventes, at skatteminister Mogens Lykketoft vil fremsætte et lovforslag, efter hvilket der kan ske et nedslag på 20% i skovens friværdi (ejendomsværdi ÷ prioritetsgæld), når 16. alm. vurdering er udgangspunkt for ejendomsværdien og 30%, når 17. alm. vurdering er udgangspunkt for formueansættelsen. Da de fleste skovejendomme imidlertid befinder sig i skatteloftområdet har dette nedslag i friværdi *overhovedet* ingen effekt. Det samme gælder, hvis man indførte en kontantvurdering. Dette ville blot betyde, at man bliver flyttet fra punkt A til punkt B i figuren. Skattetrykket ville være fuldstændig uændret. Ministerens forslag er altså ganske utilstrækkeligt.

Både i skovbruget og i det øvrige erhvervsliv har vi brug for nytænkning inden for skatteområdet. Vi må se at komme af med en beskatningsform, som nedbryder virksomheder og få det afløst af noget, som tværtimod understøtter dem, og som gør det attraktivt at starte nye virksomheder. □

FLISHUGGEMASKINER

Forlang brochure hos

PC STÅLKONSTRUKTIONER
v/ P. Bach Christensen
8881 Thorsø · Tlf. (06) 966566

MANDSKABS VOGNE

udført efter godkendte tegninger
af

Direktoratet for statsskovbruget,
Det Danske Hedeselskab
samt

Skovbrugets Arbejdsgiverforening

AILER HØRMANN ApS

Ballebygade 10-18 - 8600 Silkeborg
Telefon 06 - 85 51 78

Kristtjørn

Planter kan leveres i potter til udplantning i flere meget hårdføre og bærrige typer af aquifolium Pyramidalis. Store antal haves til rimelige priser.

Planteskolen Ellebæk

Kildeholmvej 4 - Ravnebjerg
5250 Odense S.V. Tlf. (09) 96 73 22

Slibning - salg og reparationer

af alle typer
MOTORSAVKÆDER
Lev. fra dag til dag!
Rimelige priser. Kredit: 30 dage.
NB. Også salg af nye motorsave!

Ebach-service

Skovlyvej 3
4390 Vipperød, tlf. 03 - 48 26 89

Ukrudt

i læhegn og planteskoler, skovkulturer
og på udyrkede arealer

bekæmpes med PRAMITOL AT 50 F

Pramitol AT 50 F udsprøjtes i det tidlige forår, medens jordfugtigheden endnu er stor. Træer og buske kan tåle oversprøjtning før knopbrydning eller løvspring.

Doseringer:

Læhegn: 4-6 l pr. ha.
Frø- og prikledede af eg og bøg:
1-2 l pr. ha.
Rodfæstede bøg, eg, fyr og
gran: 8-12 l pr. ha.
Udyrkede arealer: 10-20 l pr. ha.

Pramitol AT 50 F er af Statens Planteavlsvforsøg anerkendt til bekæmpelse af frøkrudt i såbede lige efter såning af bøg og eg samt i prikledede med bøg, eg og rødgran før løvspring og knopbrydning med 1-2 liter pr. ha. årligt.

Beskyttet vækst

KVK
Kemisk Værk Køge A/S

4600 Køge. Telefon (03) 65 75 85

ET DANSK KVALITETSPRODUKT

TIGER

SIKKERHEDSFODTØJ

Godkendt af
Arbejdstilsynet

Dess. 400 Skovstøvle

Sko - Sandaler - Støvler
Træsko - Træskostøvler

K. K. KNUDSEN
SKOFABRIK

TIGER SUPERFLEX

Søren Eriksensvej 15 - 5270 Odense N
Tlf. (09) 13 23 13

Skovværktøj - Sikkerhedsudstyr

„RAKET” arbejdstøj, blå m. orange skulderparti, meget slidstærkt. - Bukser m. indlagt 8 lag nyloncord.

„LAMINO” og „ROBUST”
hjelme type B.
Hvid og orange.
Bedste godkendte
skovarbejderhjem.

- sendes over hele Danmark!
- altid først med det sidste!

MOTOR-Skovservice

EGON JENSEN

Nørretorv 2 v/ Strandgade - 7100 Vejle - Tlf. (05) 82 12 12

Buksbom (storbladet)

til udplantning for afskæring, fine planter i potter.

RASMUS NIELSENS PLANTESKOLE

Korsørvej 35, 4200 Slagelse
Telf. (03) 52 45 63

**Junckers gir de fleste
råd til træ i hjemmet..**

Junckers Industrier A/S, 4600 Køge. Tlf. 03-65 18 95

Et værdifuldt dokument...

en
sikkerhed
for hele
familien

At stifte familie – at få børn – betyder dage med glæde, stolthed og forventning. Men også dage med tanker om fremtiden. En på mange måder usikker fremtid, også økonomisk.

De kan imidlertid skabe en mere tryk fremtid ved i tide at sikre Dem selv og Deres familie økonomisk hele livet.

En PFA-pension er en god løsning, fordi den ikke alene er en opsparing til Deres alderdom, men også har indbygget sikkerhed i tilfælde af invaliditet eller død.

Tænk på fremtiden i dag og få mere at vide om en PFA-pension – En sikkerhed for hele familien –

PFA · Hammerensgade 6
1267 København K
Telefon 01-14 20 10

PFA

PENSIONSFORSIKRINGSANSTALTEN

**PFA
pension**

leve livet - hele livet

Vedligeholdelse af vej-, have- og parkanlæg.

Når det gælder råd og vejledning i forbindelse med pleje og vedligeholdelse af beplantning omkring have-, park- og vejanlæg er en kontakt til Agro-kemi en god begyndelse. Ring til institutionsafdelingen og få et godt råd i brugen af plantebeskyttelsesmidler, gødninger og jordforbedringsmidler. Vi anviser nærmeste forhandler.

Agro-kemi a/s
-der står viden bag navnet.

Gammelager 1, 2600 Glostrup, telf. (02) 45 21 11
Østersøgade 13, 5000 Odense, telf. (09) 11 63 98
Geestruplund 2, 6534 Agerskov, telf. (04) 83 37 57
Rigagade, 8000 Århus C, telf. (06) 13 67 66
Limfjordsvej 27, 9400 Nørresundby, telf. (08) 17 35 22

Skovmas ApS

8870 Langå - tlf. (06) 46 14 11

Udenfor normal arbejdstid:

Axel Dybbroe

06 - 37 15 70

Svend Meldgaard

06 - 44 52 75

Det velkendte program fra

FMV